

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII LINGVISTICE ȘI LITERARE

STATUTUL CONTROVERSAT AL FORMELOR
VERBALE NEPERSONALE LA NIVEL
INTERPROPOZIȚIONAL

REZUMAT

Coordonator:

prof. univ. dr. Gavrilă Neamț

Doctorand:

Elena Boștenaru

CLUJ-NAPOACA

2022

CUPRINS

INTRODUCERE	6
I. FORMELE VERBALE NEPERSONALE VS SINTAXA	10
1. Sintaxa - componentă a gramaticii	10
2. Funcția sintactică	14
3. Predicația- context diagnostic, abordări și reorganizări	15
3.1. Forme verbale nepersonale vs moduri nepersonale	15
3.2. Prefixoidul „semi”.....	17
3.3. Predicativitatea	19
II. CIRCUMSCRIEREA FENOMENELOR – POZIȚII ȘI FORMULĂRI	26
2.1. Iorgu Iordan	26
2.2. Heyman Tiktin	28
2.3. GLR	29
2.4. Sorin Stati	30
2.5. Mioara Avram	33
2.6. Ion Coteanu	36
2.7. D. D. Drașoveanu	37
2.8. G. G. Neamțu	43
2.9. Dumitru Irimia	45
2.10. GALR 2008	46
2.11. Ionuț Pomian	48
2.12. GBLR 2010	50
III. CONTRAGERILE GERUNZIALE/PROPOZIȚIILE CONTRASE GERUNZIAL	53
3.1. Gerunziul- scurtă prezentare diacronică	53
3.2. Contragerea gerunzială. Definiție, exemple și statut morfologic	60
3.3. Contragerea subordonatelor circumstanțiale	63
3.3.1. Circumstanțiala temporală contrasă gerunzial	64
3.3.2. Circumstanțiala cauzală contrasă gerunzial	66
3.3.3. Circumstanțiala finală/de scop contrasă gerunzial	67
3.3.4. Circumstanțiala consecutivă contrasă gerunzial	68

3.3.5. Circumstanțiala condițională contrasă gerunzial	69
3.3.6. Circumstanțiala concesivă contrasă gerunzial	71
3.3.7. Circumstanțiala cumulativă contrasă gerunzial	72
3.3.8. Circumstanțiala exceptivă contrasă gerunzial	73
3.4. Contragerea necircumstanțialelor	75
3.4.1. Subordonata subiectivă contrasă gerunzial	76
3.4.2. Subordonata atributivă contrasă gerunzial	76
3.4.3. Subordonata completivă directă contrasă gerunzial	78
3.4.4. Subordonata completivă prepozițională contrasă gerunzial	79
3.5. Contragerea coordonatelor	79
3.5.1. Coordonata copulativă contrasă gerunzial	80
3.5.2. Coordonata adversativă contrasă gerunzial	81
3.6. Concluzii	82
IV. CONTRAGERILE INFINITIVELE	85
4.1. Definiție, exemple și statut morfologic	85
4.1.1. Infinitivul lung cu valoare substantivală	88
4.1.2. Infinitivul lung cu valoare verbală	89
4.2. Construcții infinitivale	98
4.2.1. Statutul infinitivului în construcțiile complexe	99
4.3. Contragerea subordonatelor circumstanțiale	104
4.3.1. Circumstanțiala cauzală contrasă infinitival	105
4.3.2. Circumstanțiala concesivă contrasă infinitival	106
4.3.3. Circumstanțiala condițională contrasă infinitival	107
4.3.4. Circumstanțiala consecutivă contrasă infinitival	107
4.3.5. Circumstanțiala temporală contrasă infinitival	108
4.3.6. Circumstanțiala modală contrasă infinitival	109
4.3.7. Circumstanțiala de scop contrasă infinitival	110
4.3.8. Circumstanțiala exceptivă contrasă infinitival	110
4.3.9. Circumstanțiala de relație contrasă infinitival	111
4.4. Contragerea necircumstanțialelor	112
4.4.1. Subordonata subiectivă contrasă infinitival	112

4.4.2. Subordonata completivă directă contrasă infinitival	113
4.5. Construcțiile infinitivale relative	114
4.6. Subordonata infinitivală în limba franceză vs construcția infinitivală în limba română. Congruențe și incongruențe	124
4.6.1. Statutul modului infinitiv în limba franceză	124
4.6.1.1. Prezentare generală. Statutul infinitivului în fraza simplă	124
4.6.1.2. Statutul infinitivului în fraza complexă	126
4.6.2. Construcția infinitivală vs Propoziția infinitivală	133
V. CONTRAGERILE SUPINALE	140
5.1. Supinul- prezentare generală	140
5.1.1. Supinul în acuzativ	141
5.1.2. Supinul în ablativ	141
5.1.3. Supinul în dativ	142
5.2. Structura morfologică a supinului	143
5.2.1. Caracteristicile nominale ale supinului. Statutul sintactic la nivel intrapropozițional (1)	145
5.2.2. Caracteristicile verbale ale supinului. Statutul morfologic la nivel intrapropozițional (2)	145
5.2.3. Supinul cu valoare adverbială	149
5.3. Contragerea supinală. Definiție, exemple și statut morfologic	150
5.3.1. Subordonate necircumstanțiale contrase prin supin	151
5.3.1.1. Subordonata subiectivă contrasă prin supin	151
VI. REDUCERILE PARTICIPIALE	153
6.1. Participiul- prezentare generală	153
6.2. Reducerile. Definiție, exemple și statut morfologic	163
6.2.1. Reducerea/Abrevierea participială a subordonatelor circumstanțiale ...	166
6.2.1.1. Circumstanțiala cauzală redusă participial	166
6.2.1.2. Circumstanțiala concesivă redusă participial	168
6.2.1.3. Circumstanțiala condițională redusă participial	170
6.2.1.4. Circumstanțiala temporală redusă participial	170
6.3.1. Reducerea/Abrevierea participială a subordonatelor necircumstanțiale	172

6.3.1.1. Subordonata atributivă redusă participial	172
CONCLUZII	175
ANEXE	181
SIGLE ȘI ABREVIERI	199
BIBLIOGRAFIE	200

STATUTUL CONTROVERSAT AL FORMELOR VERBALE NEPERSONALE LA NIVEL INTERPROPOZIȚIONAL

Cuvinte cheie: contrageri, reduceri, controverses, predicativitate, sempredicat, interpropozițional

În contextul lingvistic global, evoluția oricărei limbi, cu numeroasele familii lingvistice, cunoaște individualizări interesante la nivelul complexității structurilor gramaticale. Aportul *limbii-mamă* alături de influențele străine a determinat dezvoltarea constantă a acestora, noi aspecte și formulări dominând prim-planul dezbaterilor lingvistice. Fluctuațiile elementelor constitutive ale limbii române de la o perioadă la alta, sub impactul realității istorice cu care s-a confruntat sunt evidente. Plecând de la aceste premise și de la studiile de specialitate, lucrarea de față propune o prezentare diacronică și sincronică a formelor verbale nepersonale la nivel interpropozițional, cu accent deosebit pe statutul contragerilor și al reducerilor. Teza nu înglobează totalitatea opiniilor gramaticienilor, date fiind limitele de spațiu, însă oferă o perspectivă de ansamblu interesantă și exemple cât mai sugestive pentru tendințele identificate, noi opere relevante față de cele abordate în cercetările anterioare fiind aduse în discuție. Pe lângă multitudinea exemplilor culese pentru fiecare realizare în parte, exemple care arată recurența contragerilor și a reducerilor în limbă și faptul că rămân în continuare deschise analizelor, se remarcă elementul de noutate, lucrarea reușind evidențierea o altă interpretare, cea de sempredicativitate.

În ceea ce privește organizarea lucrării, se remarcă șase capitole, bine proporționate. Înainte de analiza propriu-zisă a direcțiilor identificate în cazul fiecărei forme verbale nepersonale, în capitolul introductiv, se încearcă relaționarea și definirea elementele care urmează să fie valorificate pe parcursul studiului: sintaxa, funcția sintactică sau valoarea sintactică. Totodată, predicativitatea este caracteristica verbală prezentată într-un subcapitol distinct, evidențiind premisele stabilirii unor valențe predicative, în cazul formelor verbale nepersonale.

În al doilea capitol, se face trecerea spre elementele controversate, care au condus la apariția tezei, contragerile și reducerile, prezentându-se, în manieră diacronică, perspectivele mai multor specialiști, pentru a vedea dacă opiniile converg sau dacă acestea sunt divergente. Iorgu Jordan definește contragerile într-una dintre primele lucrări de specialitate, iar, în opinia sa, de la o propoziție dezvoltată la frază nu este decât un pas, acesta rezidând în introducerea predicatelor (fenomen cunoscut astăzi ca *expansiune*). Apoi, Heyman Tiktin anticipează fenomenul gramatical al contragerilor atunci când propune lexemul *dependente*. În opinia sa, contragerile nu sunt decât „substituirii de dependente”.

GLR cuprinde o referință minimală la procesul în cauză în capitolul destinat subordonării, unde se vorbește despre „corespondența dintre propozițiile subordonate și părțile de propoziție”, insistându-se asupra echivalenței conținutului redat. În aceeași ordine de idei, Sorin Stati se ocupă de *sinonimia sintactică*, exemplificând diverse contexte în vederea evidențierii fenomenului studiat. Contragerea este o formă importantă a faptului susținut de gramatician, chiar dacă nu este folosită această terminologie.

În viziunea Mioarei Avram, contragerile sunt ilustrative pentru variabilitatea lingvistică de care dispunem în redarea unui și aceluiași mesaj, într-o situație de comunicare. Chiar dacă surprinde modificările pe care le implică fenomenul contragerii, raportându-se la predicat și la conectorul în cauză, nu oferă nicio soluție pentru interpretarea sintactică a structurilor nou-generate în urma contragerii. Mai târziu, în opinia lui Coteanu, contragerea este o restrângere, o concentrare a unei propoziții într-o parte de propoziție.

D. D. Drașoveanu readuce în discuție problema contragerilor și a reducerilor, disociindu-le pentru prima dată. În aceeași manieră ca Mioara Avram, D. D. Drașoveanu expune principalele transformări sesizabile în cazul acestor construcții, ilustrând substituibilitatea modului personal al verbului cu o formă nepersonală, dar și dispariția elementului de relație (conjunție, pronume relativ etc.), cu excepția construcțiilor infinitivale relative.

Disocierea contragere-reducere este menținută și de G. G. Neamțu. Astfel, acesta înțelege prin contragerea unei propoziții subordonate trecerea verbului predicat de la o formă personală la o formă nepersonală și suprimarea elementului relațional subordonator.

În altă ordine de idei, Dumitru Irimia optează pentru denumirea de forme verbale absolute, analizând formele verbale nepersonale și insistând asupra situațiilor în care acestea pot fi integrate în categoria „constituenților dezvoltați”.

Lucrări mai noi precum GALR 2008 se remarcă prin noul tip de perspectivă, deoarece mizează pe descrierea unor grupuri sintactice diferite, constituite în funcție de valoarea morfologică pe care o deține centrul de grup. O referire clară la contrageri și reduceri, chiar sub această denumire, se face în capitolul premergător detalierii în parte a fiecărui tip de circumstanțial. Acolo se vorbește despre existența unor *realizări nonpropoziționale*, rezultate prin contragerea sau reducerea celor propoziționale (operații văzute ca echivalente). Exemplele oferite reflectă o altă perspectivă asupra fenomenului.

Problema structurilor complexe este abordată și de Ionuț Pomian, care optează pentru termenul de *construcție*, idee susținută sub o altă formă și de GBLR 2010.

Gabriela Adam perpetuează principiile gramaticienilor clujeni și disociază contragerile de reduceri. În consecință, definește contragerea ca pe un proces sintactic care presupune trecerea verbului (predicat) de la un mod personal la o formă verbală nepersonală și suprimarea elementului relațional, iar reducerea ca fiind stadiul final al unei contrageri gerunziale, obținut prin eliminarea componentelor verbale dintr-un predicat nominal contras sau dintr-un predicat verbal pasiv contras (...), iar reducerea (...) o formă de abreviere, care cunoaște sau nu un stadiu intermediar al contragerii.

Următoarele patru capitole vizează o analiză cuprinzătoare a derivatelor problematicilor controversate aduse în discuție, formele verbale nepersonale fiind analizate *in extenso* atât sincron, cât și diacronic.

În consecință, al treilea capitol este destinat în întregime gerunziului și contragerilor gerunziale. Această formă verbală nepersonală este folosită încă din secolul al XVII-lea pentru a reda, în traducere, cât mai exact, sensul pe care fraza îl are în limba latină. Se urmărește prezentarea statului morfologic și sintactic al acestui tip de structuri, pentru a obține premisele care să permită abordarea contragerilor. După modelul propus de D. D. Drașoveanu, se aplică principiile contragerii și sunt stabilite subordonatele care pot valida acest proces gramatical, pornind de la exemple concrete. Totodată, este urmărit felul în care, la nivelul frazei, subordonatele se pot conține printr-un gerunziu și care este noul statut al acestuia. Rând pe rând, sunt evidențiate transformările sintactice ale fiecărei propoziții subordonate, subliniindu-se implicațiile. În consecință, pornind de la certitudinea că nu în toate contextele subiectul se poate identifica, indicii coreferențiali lipsind, gerunziul este considerat formă verbală semipredicativă, generatoare a unui

semipredicat. Toate construcțiile care îl au drept centru devin în acest context purtătoare de semipredicativitate, iar propozițiile au caracter finit.

Cel de-al patrulea capitol abordează infinitivul și contragerile infinitivale. După evidențierea trăsăturilor sale și a modalității de pătrundere în limba română, sunt prezentate cazurile de tip special. Astfel, deși nu este o formă verbală personală, infinitivul are valențe predicative. Pentru a întări acest caracter al său, se pornește de la premisele etimologice, realizându-se și o paralelă cu limba franceză, unde fraza cuprinde și subordonate infinitivale. De asemenea, sunt încadrate diferit contragerile infinitivale și relative infinitivale, optându-se pentru terminologia propusă de gramaticile din spațiul francofon, propoziție infinitivală. Mizând pe aceleași strategii de analiză, sunt ilustrate transformările pe care le implică și sunt exemplificate toate tipurile de subordonate contrase infinitival.

Al cincilea capitol al lucrării aduce în prim-plan contragerile supinale, analizate după tiparul folosit pe tot parcursul studiului. Astfel, în ciuda absenței unui subiect gramaticalizat în cazul acestora, relația se stabilește analogic cu subiectul. În consecință, și supinul intră în categoria *formelor verbale semipredicative*, cu funcția sintactică de *semipredicat verbal*. Nu au fost detaliate aspectele ce privesc prepozițiile specifice supinului, deoarece scopul a fost acela de a se demonstra valențele verbale, nu pe cele nominale. Exemplele aduse în discuție reflectă faptul că fenomenul contragerii este sporadic, în cazul acestei forme verbale, dar nu absent.

Ultimul capitol al lucrării, al șaselea, urmărește reducerile participiale. Predicativitatea structurilor complexe generate de utilizarea acestuia este atestată de relația subiect-predicat și de îngrădirile la nivel causal sau prepozițional, aspecte punctate și de către Ionuț Pomian. Printre argumentele folosite pentru susținerea punctului de vedere se numără însă și corelația cu ablativul absolut existent în limba latină. Acesta este echivalentul reducerii (în forma pasivă) și al contragerii (în forma activă). Datorită faptului că înainte de a obține o reducere, există stadiul intermediar de contragere, pentru participiu a fost înaintată o nouă terminologie, impunându-se denumirea de *formă verbală semipredicativă, de ordin II*. Numărul de exemple extrase din textele lui Ioan Slavici și Dan Lungu este însemnat pentru studiul reducerilor. Acestea permit atât evidențierea fenomenului reducerilor, cât și faptul că participiile stau pe poziția unui EPS sau a unui adjectiv. Privindu-le în ansamblu, se observă o graniță firavă între aceste trei poziții sintactice.

În analiza propriu-zisă a naturii morfologice a acestora, pe de-o parte, și a celei sintactice, pe de alta, precum și a subordonatelor care pot fi reduse, este folosită tot perspectiva expusă de D.

D. Drașoveanu, care sintetizează întregul fenomen, făcând notă discordantă în rândul gramaticienilor prin disocierea pe care o realizează între contrageri și reduceri.

Spațiul alocat în lucrare acestor ultime două forme verbale nepersonale evidențiază foarte clar faptul că supinul și participiul sunt diferite, în raport cu infinitivul și gerunziul, pentru că dominantă nu este cea verbală, ci cea substantivală, respectiv adjectivală. Totuși, originea latinească și relațiile analogice stabilite constituie un argument suficient de puternic pentru apariția contragerilor supinale și a reducerilor/abrevierilor participiale.

Cele cinci anexe au un rol foarte important, deoarece evidențiază o amplă selecție din operele a doi scriitori din epoci diferite, Ioan Slavici și Dan Lungu. Scopul este acela de a sublinia recurența formelor verbale nepersonale în textele literare în ciuda evoluției limbii române literare.

Rezultatul unei consultări atente a unui material considerabil, lucrarea de față reprezintă, așadar, o prezentare atentă a formelor verbale nepersonale, insistând asupra statutului lor *semipredicativ*. Ținând cont atât de terminologia consacrată, cât și de cea modernă, au fost realizate observații pe marginea statului morfologic și a celui sintactic al infinitivului, gerunziului, supinului sau al participiului, urmărindu-se evoluția acestora în limba română și statutul lor la nivel intrapropozițional și interpropozițional.

Strategia de lucru abordată a avut drept scop demonstrarea caracterului predicativ al acestor forme verbale. Exemplele au reprezentat un aspect major al lucrării, ce ține de originalitate, întrucât au creat premisele dezbaterii, permițând formularea argumentelor și polemizarea cu direcțiile preexistente, care au oferit, uneori, explicații diametral opuse.

În final, s-ar putea spune că prin prezentarea exhaustivă a statutului controversat al formelor verbale nepersonale în limba română și prin adoptarea acestei direcții a semipredicativității evidențiate în numeroase exemple extrase din două romane studiate în ciclul liceal și aflate pe lista de lecturi a tuturor vorbitorilor de limba română, lucrarea reprezintă un punct de plecare pentru viitoarele studii cu privire la statutul contragerilor și al reducerilor, în contextul sincronizării gramaticii române cu cea europeană.

CUPRINS

INTRODUCERE	6
I. FORMELE VERBALE NEPERSONALE VS SINTAXA	10
1. Sintaxa - componentă a gramaticii	10
2. Funcția sintactică	14
3. Predicația- context diagnostic, abordări și reorganizări	15
3.1. Forme verbale nepersonale vs moduri nepersonale	15
3.2. Prefixoidul „semi”	17
3.3. Predicativitatea	19
II. CIRCUMSCRIEREA FENOMENELOR – POZIȚII ȘI FORMULĂRI	26
2.1. Iorgu Iordan	26
2.2. Heyman Tiktin	28
2.3. GLR	29
2.4. Sorin Stati	30
2.5. Mioara Avram	33
2.6. Ion Coteanu	36
2.7. D. D. Drașoveanu	37
2.8. G. G. Neamțu	43
2.9. Dumitru Irimia	45
2.10. GALR 2008	46
2.11. Ionuț Pomian	48
2.12. GBLR 2010	50
III. CONTRAGERILE GERUNZIALE/PROPOZIȚIILE CONTRASE GERUNZIAL	53
3.1. Gerunziul- scurtă prezentare diacronică	53
3.2. Contragerea gerunzială. Definiție, exemple și statut morfologic	60
3.3. Contragerea subordonatelor circumstanțiale	63
3.3.1. Circumstanțiala temporală contrasă gerunzial	64
3.3.2. Circumstanțiala cauzală contrasă gerunzial	66
3.3.3. Circumstanțiala finală/de scop contrasă gerunzial	67

3.3.4. Circumstanțiala consecutivă contrasă gerunzial	68
3.3.5. Circumstanțiala condițională contrasă gerunzial	69
3.3.6. Circumstanțiala concesivă contrasă gerunzial	71
3.3.7. Circumstanțiala cumulativă contrasă gerunzial	72
3.3.8. Circumstanțiala exceptivă contrasă gerunzial	73
3.4. Contragerea necircumstanțialelor	75
3.4.1. Subordonata subiectivă contrasă gerunzial	76
3.4.2. Subordonata atributivă contrasă gerunzial	76
3.4.3. Subordonata completivă directă contrasă gerunzial	78
3.4.4. Subordonata completivă prepozițională contrasă gerunzial	79
3.5. Contragerea coordonatelor	79
3.5.1. Coordonata copulativă contrasă gerunzial	80
3.5.2. Coordonata adversativă contrasă gerunzial	81
3.6. Concluzii	82
IV. CONTRAGERILE INFINITIVEALE	85
4.1. Definiție, exemple și statut morfologic	85
4.1.1. Infinitivul lung cu valoare substantivală	88
4.1.2. Infinitivul lung cu valoare verbală	89
4.2. Construcții infinitivale	98
4.2.1. Statutul infinitivului în construcțiile complexe	99
4.3. Contragerea subordonatelor circumstanțiale	104
4.3.1. Circumstanțiala cauzală contrasă infinitival	105
4.3.2. Circumstanțiala concesivă contrasă infinitival	106
4.3.3. Circumstanțiala condițională contrasă infinitival	107
4.3.4. Circumstanțiala consecutivă contrasă infinitival	107
4.3.5. Circumstanțiala temporală contrasă infinitival	108
4.3.6. Circumstanțiala modală contrasă infinitival	109
4.3.7. Circumstanțiala de scop contrasă infinitival	110
4.3.8. Circumstanțiala exceptivă contrasă infinitival	110
4.3.9. Circumstanțiala de relație contrasă infinitival	111
4.4. Contragerea necircumstanțialelor	112

4.4.1. Subordonata subiectivă contrasă infinitival	112
4.4.2. Subordonata completivă directă contrasă infinitival	113
4.5. Construcțiile infinitivale relative	114
4.6. Subordonata infinitivală în limba franceză vs construcția infinitivală în limba română. Congruențe și incongruențe	124
4.6.1. Statutul modului infinitiv în limba franceză	124
4.6.1.1. Prezentare generală. Statutul infinitivului în fraza simplă	124
4.6.1.2. Statutul infinitivului în fraza complexă	126
4.6.2. Construcția infinitivală vs Propoziția infinitivală	133
V. CONTRAGERILE SUPINALE	140
5.1. Supinul- prezentare generală	140
5.1.1. Supinul în acuzativ	141
5.1.2. Supinul în ablativ	141
5.1.3. Supinul în dativ	142
5.2. Structura morfologică a supinului	143
5.2.1. Caracteristicile nominale ale supinului. Statutul sintactic la nivel intrapropozițional (1)	145
5.2.2. Caracteristicile verbale ale supinului. Statutul morfologic la nivel intrapropozițional (2)	145
5.2.3. Supinul cu valoare adverbială	149
5.3. Contragerea supinală. Definiție, exemple și statut morfologic	150
5.3.1. Subordonate necircumstanțiale contrase prin supin	151
5.3.1.1. Subordonata subiectivă contrasă prin supin	151
VI. REDUCERILE PARTICIPIALE	153
6.1. Participiul- prezentare generală	153
6.2. Reducerile. Definiție, exemple și statut morfologic	163
6.2.1. Reducerea/Abrevierea participială a subordonatelor circumstanțiale ...	166
6.2.1.1. Circumstanțiala cauzală redusă participial	166
6.2.1.2. Circumstanțiala concesivă redusă participial	168
6.2.1.3. Circumstanțiala condițională redusă participial	170
6.2.1.4. Circumstanțiala temporală redusă participial	170

6.3.1. Reducerea/Abrevierea participială a subordonatelor necircumstanțiale	172
6.3.1.1. Subordonata atributivă redusă participial	172
CONCLUZII	175
ANEXE	181
SIGLE ȘI ABREVIERI	199
BIBLIOGRAFIE	200

BIBLIOGRAFIE

1. Dicționare. Lucări de referință

- 1) ADAM 2014: Gabriela Adam, *Predicativul suplimentar - funcție sintactică eterogenă*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2014.
- 2) APOSTU 2016: Anca Apostu, *Considerații asupra predicatului între funcție sintactică și dimensiune enunțiativă*, Teză de doctorat, UBB, Cluj-Napoca, 2016.
- 3) AVRAM 1956: Mioara Avram, *Contragerea propozițiilor și dezvoltarea părților de propoziție*, în LL, II, p. 261-267.
- 4) AVRAM 1956: Mioara Avram, *O specie modernă a atributului în dativ și alte probleme ale determinării atributive în SG, I*, p. 86-97.
- 5) AVRAM 1986: Mioara Avram, *Există un gerunziu trecut în limba română?*, în SCL, vol. 37, nr. 2, p. 153-157.
- 6) AVRAM 1956: Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei, 1956.
- 7) BACIU 1978: Ioan Baci, *Cours de langue française contemporaine I, Nom et Pronom*, UBB, Cluj-Napoca, 1978.
- 8) BACIU 1997: Ioan Baci, *Gramatica limbii franceze*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1997.
- 9) BĂILĂ 2018: Adelina Băilă, *Funcții sintactice vs funcții semantice în gramatica limbii române*, în DACOROMANIA, serie nouă, XXIII, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 17-26.
- 10) BESCHELLE 2006: *La grammaire pour tous*, Paris, Editura Hatier, 2006

- 11) BIDU- VRÂNCEANU 2005: Angela Bidu-Vrânceanu (coord.), *Dicționar de științe ale limbii*, ediția a II-a, București, Editura Nemira & Co, 2005.
- 12) BOȘTENARU 2018: Elena Boștenaru, *The infinitive phrase- a controversy with stylistic value*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 14, Târgu-Mureș, p. 349-355.
- 13) BOȘTENARU 2018: Elena Boștenaru, *Contragerile gerunziale- între controversă și retorism*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 15, Târgu-Mureș, p. 608-617.
- 14) BOȘTENARU 2018: Elena Boștenaru, *A syntactic controversy- the reorganization of the syntactic functions in the noun phrase*, în volumul colectiv al celei de-a 11-a conferințe a doctoranzilor și a tinerilor doctori din cadrul UMFST, Editura University Press, Târgu-Mureș, 2008, p. 121.
- 15) BOȘTENARU 2018: Elena Boștenaru, 2019, *Controversial issues in the grammar of the Romanian language. Syntagmatic agreement vs. Paradigmatic agreement* în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 16, Târgu-Mureș, pp. 1417-1424.
- 16) BRĂESCU- SARAȘ, 1997: Maria Brăescu, Marcel Saraș, *Gramatica limbii franceze*, București, Editura Niculescu, 1997.
- 17) BYCK 1967: J. Byck, *Originea infinitivului scurt în limba română*, în *Studii și articole*, București, 1967.
- 18) CARAGIU-MARIOȚEANU 1962: Matilda Caragiu-Marioțeanu, *Sintaxa gerunziului românesc*, în *S.G.*, II, București, p. 61-87.
- 19) CARAGIU-MARIOȚEANU 1962: Matilda Caragiu-Marioțeanu, *Moduri nepersonale*, în *SCL*, XII, nr. 1, p. 16-63.

- 20) CHIRCU 2008: Adrian Chircu, *L'adverbe dans les langues romanes. Études étymologique, lexicale et morphologique (français, roumain, italien, espagnol, portugais, catalan, provençal)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2008.
- 21) CHIRCU 2010: Adrian Chircu, *Construcții complexe cu EPS și construcții derivate de la sintagme cu EPS*, în *Limba română: controverse, delimitări, noi ipoteze (I)*. Actele celui de-al 9-lea *Colocviu al Catedrei de limba română*, București, Editura Universității, 2009, p. 21-26.
- 22) CHIRICUȚĂ-MARINOVICI 1959: Rita Chiricuță-Marinovici, *Cu privire la rolul sensului verbului în determinarea valorii gramaticale a participiului*, în *CL*, IV, nr. 1-2, p. 89-101.
- 23) CHOMSKY 1969: N. Chomsky, , *Aspecte ale teoriei sintaxei*, București, Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat, 1969.
- 24) COTEANU 1995: Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Garamond, 1995.
- 25) CRISTEA 1974: Teodora Cristea, *Élèments de grammaire différentielle (domaine roumain-français)*, București, Tipografia Universității din București, 1974.
- 26) CRISTEA 1974: Teodora Cristea, *Grammaire structurale du français contemporain*, București, Editura didactică și pedagogică, 1974.
- 27) DENSUSIANU 1938: Ov. Densusianu, *Istoria limbii române*, București, Editura Academiei Republicii Populare a României, 1938.
- 28) DEX 2019: *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a III-a revizuită și adăugită, București, Editura Univers enciclopedic gold, 2019.

- 29) DIACONESCU 1971: I. Diaconescu, *Modul participiu în limba română din secolele al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea*, în AUBLLR, XVIII, p. 25-39.
- 30) DIACONESCU 1971: I. Diaconescu, *Supinul în limba română din secolele al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea*, în AUB, XX, nr. 1-2, p. 151-164.
- 31) DIACONESCU 1977: I. Diaconescu, *Infinitivul în limba română*, București, 1977, Editura științifică și enciclopedică, 1977.
- 32) DIACONESCU 1989: I. Diaconescu, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale. Construcție și analiză*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1989.
- 33) DIMITRESCU 1978: Florica Dimitrescu, *Istoria limbii române*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
- 34) DIMITRIU, 1979: Corneliu Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Morfologia*, Iași, Editura Junimea, 1979.
- 35) DIMITRIU, 1982: Corneliu Dimitriu, , *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Iași, Editura Junimea, 1982.
- 36) DIMITRIU, 1979: Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatica limbii române. Morfologia*, ediție revizuită, Iași, Editura Institutului European, 1999.
- 37) DRAGOMIRESCU 2010: Adina Dragomirescu, *Ergativitate. Tipologie, sintaxă, semantică*, București, Editura Universității din București, 2010.
- 38) DRAȘOVEANU 1997: D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.
- 39) DRĂGHICESCU 2003: Janeta Drăghicescu, *Le gérondif dans la predication de l'énoncé*, în RRL, vol. 48, nr. 1-4, pp. 77-86.

- 40) DUBOIS 1969: J. Dubois, *Grammaire structurale du français*, 3e volume: *La phrase et les transformations*, Paris Edition Larousse, 1969.
- 41) EDELSTEIN 1963: Frieda Edelstein, *Evoluția sintaxei gerunziului în limba română*, Teză de doctorat, UBB, Cluj-Napoca, 1963.
- 42) EDELSTEIN 1972: Frieda Edelstein, *Sintaxa gerunziului românesc*, București, Editura Academiei, 1972.
- 43) EVSEEV 1974: Ivan Evseev, *Semantica verbului. Categoriile de acțiune, devenire și stare*, Timișoara, Editura Facla, 1974.
- 44) FELECAN 2002: Nicolae Felecan, *Sintaxa limbii române contemporane. Teorie. Sistem. Construcții*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
- 45) FELECAN- FELECAN 2008: Nicolae Felecan, Oliviu Felecan, *Limba latină*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2008.
- 46) FLOREA 2000: Ligia Stela Florea, *Syntaxe du français actuel. La phrase simple et ses fonctions discursives*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2000.
- 47) FLOREA 2009: Ligia Stela Florea, *La phrase complexe. Problèmes, analyses, interprétations*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut & Scriptor, 2009.
- 48) GALR 2005: *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei, 2005.
- 49) GALR 2008: *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei, 2008
- 50) GAUILLAUME 1969: Gustave Guillaume, *Langage et Science du langage*, ediția a II-a, revizuită, Quebec: Presses de l'Université Laval, 1969.
- 51) GBLR 2010: *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

- 52) GHEORGHE 2004: Mihaela Gheorghe, *Propoziția relativă*, Pitești, 2004, Editura Paralela 45, 2004.
- 53) GHIDU- PISOSCHI 2006: George Ghidu, Valeriu Pisoschi, *Gramatica limbii franceze cu exerciții*, București, Editura Teora, 2006.
- 54) GLR 1963: *Gramatica limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Academiei, 1963.
- 55) GORUNESCU 2005: Elena Gorunescu, *Gramatica limbii franceze*, București, Editura Corint, 2005.
- 56) GRAUR 1957: Alexandru Graur, *Note asupra structurii morfologice a cuvintelor*, în SG, II, București, pp. 3-18.
- 57) GRAUR 1969: Alexandru Graur, *Diatezele în SCL*, XX, nr. 1, București, p. 22.
- 58) GRAUR 1969: Alexandru Graur, *Tendințe actuale ale limbii române*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1969.
- 59) GRAUR 1972: Alexandru Graur, *Tratat de lingvistică generală*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1972.
- 60) GRUIȚĂ 2008: G. Gruiță, *Gramatică normativă, 77 de întrebări / 77 de răspunsuri*, ediția a VI-a, revizuită, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
- 61) GUILLAUME 1964: G. Guillaume, G., *Langage et Science du langage*, Nizet et Québec, Paris Presses de l'Université de Laval, 1964.
- 62) GUȚU ROMALO 1967: Valeria Guțu Romalo, *Articolul și categoria determinării*, în *Elemente de lingvistică structurală*, București, Editura Științifică, 1967.
- 63) GUȚU ROMALO 1968: Valeria Guțu Romalo, *Morfologia structurală a limbii române*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968.

- 64) GUȚU ROMALO 1973: Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.
- 65) GUȚU ROMALO 2005: Valeria Guțu Romalo, *Aspecte ale evoluției limbii române*, București, Editura Humanitas Educațional, 2005.
- 66) GUȚU ROMALO 2007: Valeria Guțu Romalo, *Între „model” și „normă”*, în *Studii Lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, București, Editura Universității din București, 2007.
- 67) HAZY 1971: Ștefan Hazy, *Gerunziul- predicat „dependent*, în *StUBB*, nr. 1, p. 109-119.
- 68) HAZY 1974: Ștefan Hazy, *Infinitivul-predicat „dependent”*, în *StUBB*, nr. 1, p. 97-103.
- 69) HAZY 1997: Ștefan Hazy, *Predicativitatea: determinare contextuală analitică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997.
- 70) HRISTEA 1984: Th. Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, ediția a III-a, revizuită, Bucurști, Editura Albatros, 1984.
- 71) IORDAN 1937: Iorgu Iordan, *Gramatica limbii române*, București, Editura Cartea Românească, 1937.
- 72) IORDAN 1950: Iorgu Iordan, *Note sintactice*, în *SCL*, nr. 2, pp. 269-278.
- 73) IORDAN 1965: Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, ediția a II-a, București, Editura Ministerului Învățământului, 1965.
- 74) IORDAN 1973: Iorgu Iordan, *Note sur la double valeur du participe passé roman*, în *TLL*, XI, 1, p. 401-405.

- 75) IORDAN- ROBU 1978: Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
- 76) IRIMIA 1983: Dumitru Irimia, *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Iași, Editura Junimea, 1983.
- 77) IRIMIA 2008: Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, ediția a III-a, revizuită, Iași, Editura Polirom, 2008.
- 78) MANOLIU MANEA 1971: Maria Manoliu Manea, *Gramatica comparată a limbilor romanice*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971.
- 79) MARTIN, 1983: R. Martin, *Pour une logique du sens*, Paris, Presse Universitaire de France, 1983.
- 80) MERLAN 2001: Aurelia Merlan, *Sintaxa limbii române: relații sintactice și conectori*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2001.
- 81) NAGY 2005: Rodica Nagy, *Sintaxa limbii române actuale. Unități, raporturi și funcții*, Iași, Editura Institutul European, 2005.
- 82) NEAMȚU 1983: G. G. Neamțu, *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983
- 83) NEAMȚU 1983: G. G. Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală. 99 de confuzii/distincții*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1989.
- 84) NEAMȚU 2008: G. G. Neamțu, *Teoria și practica analizei gramaticale*, Pitești, Editura PARALELA 45, 2008.
- 85) NEAMȚU 2011: G. G. Neamțu. *Curs de sintaxă 2010-2011*, la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

- 86) NEAMȚU 2013: G. G. Neamțu, *Probleme controversate de morfosintaxă a limbii române*, curs la Masteratul *Dinamica limbii române actuale și analiza discursului*, la Facultatea de Litere, UBB, 2012-2014.
- 87) NEAMȚU 2014: G. G. Neamțu, *Studii și articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014.
- 88) NEAMȚU 2017: G. G. Neamțu, *Câteva considerații pe marginea căderii în dizgrație a opoziției propoziție vs frază*, în volumul omagial al lui Gheorghe Chivu, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2017.
- 89) NEDELCU 2013: Isabela Mihaela Nedelcu, *Particularități sintactice ale limbii române în context romanic. Infinitivul*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013.
- 90) NEGOIȚĂ-SOARE 1994: Elena Negoită-Soare, 1994, *Le supin roumain-une possibilité d'analyse*, în *Cahiers de linguistiques théorique et appliquée*, XXXI, p. 63-75.
- 91) NEMȚUȚ 2010: Paula Nemțuț, *Scurt istoric care atestă existența supinului în spațiul românesc*, în *Studia Universitatis „Petru Maior”*, Series Philologia, nr. 9, p. 98-106.
- 92) NEMȚUȚ 2011: Paula Nemțuț, *Moduri nepersonale ale verbului în limba română contemporană*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011.
- 93) NICULESCU 1980: Alexandru Niculescu, *Adjective și participii*, în *Rlit*, 13, nr. 31.
- 94) NICULESCU 2013: Dana Ioana Niculescu, *Particularități sintactice ale limbii române din perspectivă tipologică, gerunziul*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013.
- 95) PANĂ DINDELAPAN 1967: Gabriela Pană Dindelagan, *Tranzitivitate și diateză în SCL*, nr. 1, XVIII, București, pp. 15-16.

- 96) PANĂ DINDELAGAN 1994: Gabriela Pană Dindelagan, *Teorie și analiză gramaticală*, ediția a II-a, revizuită, București, Editura Coresi, 1994.
- 97) PANĂ DINDELAGAN 1998: Gabriela Pană Dindelagan, *Din nou despre determinanții supinului. Notă sintactică*, în LLR, nr. 4, pp. 3-5.
- 98) PANĂ DINDELAGAN 1999: Gabriela Pană Dindelagan, *Sintaxa grupului verbal*, Brașov, Editura Aula, 1999.
- 99) PANĂ DINDELAGAN 2003: Gabriela Pană Dindelagan, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, București Editura Humanitas, 2003.
- 100) PANĂ DINDELAGAN 2007: Gabriela Pană Dindelagan, *Din nou despre participiu și supin. Câteva precizări*, în SCL, LVIII, nr. 1, p. 163-174.
- 101) PANĂ DINDELAGAN 2019: Gabriela Pană Dindelagan (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2019.
- 102) PÂRLOG 1966: Maria Pârlog, *Gramatica limbii latine*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1966.
- 103) PAVEL 2013: Irina-Elena Pavel, 2013, *Infinitivul și construcțiile infinitivale latino-romanice*, Brăila, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2013.
- 104) PETRICEICU HASDEU 1881: Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Conspectul științelor filologice*, apărut în *Cuvente den bătrâni. Tomul III: Istoria limbei române. Partea I: Principie de linguistică*, București, Editura Noua Tipografie Națională, 1881.
- 105) POMIAN 2018: Ionuț Pomian, *Construcții complexe în sintaxa limbii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2018.
- 106) POPESCU 1069: Radu Popescu, *Asupra participiului cu valoare verbală*, în *Lucrări științifice, Filologie, Oradea, seria B.*, pp. 105-118.

- 107) POTTIER 1962: Bernard Pottier, *Systématique des éléments de relations, étude de morpho-syntaxe romane*, Paris, 1962.
- 108) RIEGEL 1994: M. Riegel *et alii*, *Grammaire méthodique du français*, Paris, Edition Presse Universitaire de France, 1994.
- 109) DE SAUSSURE 1998: F. de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, Ediție critică de Tullio de Mauro, Iași, Editura Polirom, 1998.
- 110) SECRIERIU 2007: Mihaela Secrieriu, *Nivelul sintactic al limbii române*, Ediția a II-a, revăzută și completată, Iași, Editura Sedcom Libris, 2007.
- 111) SLAVE 1957: Elena Slave, *Prezumtivul în Studii de gramatică*, vol. II, București, p. 56.
- 112) SLUȘANSCHI 1994: Dan Slușanschi, *Sintaxa propoziției latine*, vol. II, București, Editura Universității București, 1994.
- 113) STAN 2003: C. Stan, *Gramatica numelor de acțiune din limba română*, București, Editura Universității din București, 2003.
- 114) SĂTEANU 1980: C. Săteanu, *Timp și temporalitate în limba română contemporană*, București, Editura științifică, 1980.
- 115) STATI 1958: Sorin Stati, *Valorile participiului*, în LR, VII, 5, p. 1-12.
- 116) STATI 1967: Sorin Stati, *Teorie și metodă în sintaxă*, București Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967.
- 117) STATI 1972: Sorin Stati, *Elemente de analiză sintactică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1972.
- 118) ȘERBAN 1975: V. Șerban, *Teoria și topica propoziției în româna contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975.

- 119) TESNIÈRE 1965: L. Tesnière, *Eléments de syntaxe structurale*, 2-ème édition revue et corrigée, Paris, Librairie C. Klincksieck, 1965.
- 120) TIKTIN 1945: Heyman Tiktin, *Gramatica română*, ediția a III-a, București, Editura Empo, 1945.
- 121) TURCU 1993: Aurelia Turcu, 1993, *Remarques contrastives sur un emploi particulier du participe passé en roumain et en français*, în ZGR, 2, nr. 1-2, p. 65-66.
- 122) VASILIU- GOLOPENȚIA ERETESCU 1969: Em. Vasilescu, Sanda Golopenția Eretescu, *Sintaxa transformățională a limbii române*, București, Editura Academiei, 1969.
- 123) VIEILLARD 1997: Sophie Vieillard, *Gramatica limbii franceze*, București, Editura Niculescu, 1997.
- 124) WEINRICH 1973: H. Weinrich, 1973, *Le temps*, Paris, Editions du Seuil, 1973.
- 125) ZDRENGHEA 1970: Mircea Zdrenghea, *Limba română contemporană-morfologia* (curs dactilografiat, la biblioteca Facultății de Litere din cadrul UBB, Cluj-Napoca), Cluj-Napoca, 1970.

2. Izvoare

- 1) BLAGA, 2012: Lucian Blaga, *Opera poetică*, București, Editura Humanitas, 2012.
- 2) COSTIN 1979: Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, Editura Minerva, 1979.
- 3) LUNGU 2011: Dan Lungu, *Sînt o babă comunistă*, Iași, Editura Polirom, 2011.

- 4) PAVEL 2014: Dora Pavel, *Do not cross*, București, Editura Polirom, 2014.
- 5) SLAVICI 2010: Ioan Slavici, *Mara*, București, Editura Herra, 2010.
- 6) URECHE 1979: Grigore Ureche, *Letopiseșul Țării Moldovei*, București, Editura Minerva, 1979.
- 7) ȘCHIOP 2014: Adrian Șchiop, *Soldații. O poveste din Ferentari*, Ediția a II-a, București, Editura Polirom, 2014.

3. Sitologie

- 1) (<https://www.slideshare.net/Elida82/introducere-in-semiotica>).
- 2) <https://www.greelane.com/ro/umanistic%C4%83/istorie-%C8%99i-cultur%C4%83/latin-verbs-infinitives-112183/>